

Cultures

TEATRE | MÚSICA | LLETRES | DANSA | ART | TRADICIONS | CINE | TELEVISIÓ

ALEGRIES I MISÈRIES ► La vida de Josep Fontbernat exemplifica alhora la vitalitat cívica, política i cultural i la penúria de l'exili que van experimentar molts catalans que van viure a la primera meitat del segle XX, marcada a l'Estat espanyol per l'impacte perjudicial de dues dictadures i la guerra civil

L'home que feia pensar Tarradellas

► El manresà Joan Esculies treu la biografia del músic i polític Josep Fontbernat a partir d'un fons de 700 cartes amb el president

REPORTATGE

Toni Mata i Riu
BELLATERRA

■ En sortir al balcó del Palau de la Generalitat, el 23 d'octubre del 1977, Josep Tarradellas va pronunciar una frase que amb els anys esdevindria mítica: «Ciutadans de Catalunya, ja sóc aquí!». Gairebé dues dècades abans, en una carta del febrer del 1959, el músic Josep Fontbernat «va donar contingut» a l'afortunada expressió que el president convertiria en un símbol de la recuperació democràtica. L'historiador manresà Joan Esculies (1976) presenta la vida de qui va inspirar i intercanviar més de set-centes epístoles amb el dirigent polític republicà en la biografia *Josep Fontbernat. Conseller de Tarradellas*, publicada per la Fundació Josep Irla com a treball guanyador de la beca que atorga l'entitat que recorda la trajectòria del president del Govern català a l'exili.

Parlant de la possibilitat d'escriure un text amb motiu del centenari del naixement i els 25 anys de la mort de Macià, en el qual acceptés la proclamació de la República Catalana del 14 d'abril del 1931, Fontbernat va trametre a Tarradellas que «un manifest o una declaració de tipus maximalista farà content a tota aquesta colla de 'separatistes' de saló que hi ha a Mèxic i a Londres, i alguns, molt pocs, a París. Però en pots estar segur, farà por a la ciutadà de Catalunya. Dic el ciutadà perquè també hi poso el foraster castellà o andalús o murcià que no tindria cap inconvenient d'ésser autonomista, mentre pogués continuar de viure a la terra que ell ha escollit per viure». Tal com explica Esculies, «Tarradellas va fer servir aquesta fórmula quan va tornar. En lloc de dir 'catalans' va dir 'ciutadans de Catalunya'».

Les penúries de l'exili

Josep Fontbernat (Estanyol, 1896-Andorra la Vella, 1977) va combinar al llarg de la seva vida la música i la política. Deixeble d'Enric Morera i col·laborador de Pau Casals, es va exiliar a França i va mantenir una intensa correspondència amb Tarradellas. Esculies, expert en la figura del primer president de la Generalitat després del franquisme, apunta

Fontbernat, darrere de Lluís Companys, en una visita als soldats convalsents, l'any 1937

Josep Fontbernat, el novembre del 1975 a Andorra

que la biografia de Fontbernat és rellevant per dos motius: «D'una banda, pels consells que va donar a Tarradellas; de l'altra, perquè ens permet veure la dimensió psicològica dels exiliats catalans».

Del segon punt, el manresà indica que «sovint es parla de l'exili amb les dades i fent esment de les dinàmiques dels partits, però no de la vivència humana. Les cartes de Fontbernat ens permeten seguir com era la vida quotidiana d'un exiliat al llarg de molts anys».

El biografat va militar al partit polític Esquerra Republicana de

EL LLIBRE

**JOSEP FONTBERNAT.
CONSELLER
DE TARRADELLAS**

AUTOR
Joan Esculies

FUNDACIÓ DE IRLA. 244 PÀGINES.
ES POT ADQUIRIR GRATUÏTAMENT A TRAVÉS
DEL WEB WWW.IRLA.CAT.

Catalunya i va ser escollit diputat al Parlament. «A l'exili, la gent que havia ocupat un càrrec no volia deixar de ser qui era. El problema és que, a fora, la gent no et coneix,

i de ser el diputat tal passes a no ser ningú». Les penúries econòmiques van obligar Fontbernat a recórrer en diverses ocasions a Tarradellas, certificant amb el seu exemple que la vida de l'exiliat pot arribar a ser molt crua.

«A l'exili, el seu referent sempre va ser Tarradellas», afegeix Esculies: «Fontbernat era un molt bon analista de la realitat política. I va tenir influència –a vegades coincidència– en el pensament de qui va ser president de la Generalitat». En diverses ocasions, va escriure a Tarradellas que li conve-

nia lligar la seva figura a la de Macià, a qui Fontbernat «idolatrava».

El protagonista del llibre va marxar dos cops a l'exili: primer el 1918 per no anar a fer de soldat al Marroc i, després, amb la victòria de Franco. Després de viure a França, es va instal·lar a Andorra, on va fundar els Cors Andorrans continuant la tasca d'activista musical que sempre va dur a terme. A més, va realitzar més de sis mil emissions del programa *Glossari andorrà*, un espai radiofònic en català que s'escollava arreu del món.

Un llibre sobre l'Espanya del 1917 i biografia de Lluç

► L'extensa producció bibliogràfica de Joan Esculies creix amb el llibre *1917. El año en que España pudo cambiar*, de l'Editorial Renacimiento. Escrita amb David Martínez Fiol (ambdós ja van treballar a *12.000! Els catalans a la Primera Guerra Mundial*), l'obra planteja que Espanya es podia haver estalviat dues dictadures i una guerra si el 1917 hagués sacsejat el règim de la restauració. Tot i que encara no té data de publicació, el manresà també està treballant en la biografia d'Ernest Lluch, el polític socialista assassinat per ETA l'any 2000.

L'historiador manresà Joan Esculies